

זומו של מפעל ההעפלה

אביגור

העפלה

כרצת כנרת - משרד הכיטוח
י"א אדר תשי"ט. יום תל-חי הראשון כמדינת-ישראל

1 יציאת אירופה תשי"ט מרוכזים - כבנקודת מוקד - עיקרי התכנים ועמוקי הגילויים של
2 קורות ההעפלה לארץ. ואין כוונתי רק לחוליות האחרונות של ההעפלה ההמונית, המונה
3 מימי אוניית-המעפילים 'לוס' (יולי 1934); ולא רק לבל החוליות הקודמות של ההעפלה
4 ייצונית והציונית, הפותחת בעליית ביליו (1882) - כי אם אולי לבל זרמי ההעפלה, הגדולים
5 אצמים, לכל נסיגות ההעפלה הקיבוצית והאישית, לכל מפעלי ההעפלה המוצלחים והכושלים,
6 לותנו מעל אדמתנו.

7 סטוריה של ההעפלה הגיעה - במובן מסוים - לחתימתה עם ייסוד מדינת ישראל באמצע מאי
8 עם עלייתם של אחרוני העצורים בקפריסין לרציף הנמל בחיפה (בסוף ינואר 1949). והגיע אולי
9 'ניסיון להקיף ולסכם את נושא ההעפלה מכל בתינותיו.

10 גם, אין בכוונתי ואין ביכולתי לנסות להקיף ולמצות את כל המסכת הכבירה הזאת. כוונתי רק
11 מספר הערות על מקומה של פרשת 'יציאת אירופה תשי"ט' במפעל ההעפלה של התקופה
12 נה ועל מקומה של ההעפלה במלחמת חירותנו.

13 התי דייקתי באמרי, שרק במובן מסוים הגיעה ההעפלה לסיימה. כי שניים הם המכשולים
14 ים שההעפלה נועדה להתגבר עליהם: א. איסור הכניסה ארצה; ב. איסור היציאה החופשית
15 ית הגולה וההגבלות והאיסורים על דרכי המסע לארץ. ואם המכשול הראשון חוסר עם סילוקו של
16 ון חזר והאויב מן הארץ וייסודה של עצמאותנו המדינית - הנה טרם חוסר המכשול השני לגבי
17 ; ערב והאיסלאם ולגבי מדינות אירופיות שונות - ומי יודע מתי יוסר.

18 זמן שלא יוסר המכשול השני. עדיין לא סיים מפעל ההעפלה את תפקידו. ועוד נתפנו לו
19 ז, אם בשטח המדיני ואם בשטח המאבק הישיר, בדרך ההעפלה במובנה הפשוט והממשי של
20 . כמובן, בתנאים חרשים, כשלימינה מדינת ישראל העצמאית עם כל היכולת הגלומה בה.

21 ה ועלייה. אם יבוא יום וההיסטוריון יסקור את שתי הפרשיות האלה, אין זה לגמרי מן הנמנע
22 לכלל מסקנה, כי במשך כל ימי גלותנו ושלטון הזרים בארצנו, היתה העפלה דרך-המלך של
23 ה היהודית ארצה, ורק בתקופות מסוימות (בהפסקות-אפיוזדות), הצליחו היהודים להשיג מאת
24 וים רשות ליגאלית או ליגאלית-למחצה - לעלות לארצם. אפיוזודה כזאת היתה (מבחינה
25 יית) גם כל העלייה הסרטיפיקאטית בתקופת השלטון הבריטי. יותר מזאת, רק בכוח לחצו
26 יד של זרם ההעפלה, ולעתים בכוח המחץ שלו - הושגו מדי פעם אותם ויתורים ונסיגות מצד
27 וים הזרים, שאפשרו את הכניסה הליגאלית למולדת.

28 ר זורם נמשלה ההעפלה היהודית. אם נסתם האפיק - ופרץ הנודר בערוץ או בערצים אחרים,
29 שטף בזרם אדיר אחד, פעמים נתפצל לזרמים חורמי-משה. תקופות - בזרמים גלויים לעין,
30 ז - בזרמים סמויים תת-קרקעיים, תקופות - גם כך וגם אחרת. פעמים נפסק הזרם ואולי רק
31 זה, עד שלחץ המים הנקורים יפרץ לו מחדש את דרכו הישנה או החדשה.

32 זה העמוק ביותר של ההעפלה הוא היותה נעוצה בעיקרה בצרכים הפנימיים - בחוקים
33 ים של ההווה היהודית. הנסיבות החיצוניות עלולות רק לסייע או לעכב. ההעפלה היא אולי

אחת הספינות שפרצו את המצור - 'האומנת המאוחדות' בחוף נהריה

אחת ההוכחות הנמצאות שחוקים פנימיים כאלה אכן קיימים - אם למרות כל הכוחות הקמים עליה
במשך אלפי שנים, חיה וקיימת ומנצחת לעינינו ההעפלה היהודית.

הברת היסוד של המעפיל היהודי היא זכותו הבלתי מעורערת לעלות למולדתו, זכות שאינה טעונה
שום אישור ושום הסכמה משום גורם זר, מדיני או בין-לאומי. המעפיל ראה כל גורם מונע ומעכב
כבלתי-חוקי, כגזירה של גויים, או כמעשה-ביגדה והכשלה של מרשיעי-הברית.

אין לה להעפלה שום מניעים יסודיים אחרים מחוץ לכמיהה היהודית לארץ, לכוחה המושך של
המולדת וכוחה הדוחה של הגולה.

כשאני חושב לפרקים מדוע עוררה ההעפלה את חמת האויבים האנגלים כאשר עוררה; מדוע, כעצם,
ריכוז אמצעים וכוחות כה עצומים למלחמה נגדה - הנני סבור כי חשו (וי'צדק) שבפעולה הצנועה
והצמחונית הזאת, נערץ המרד היהודי העמוק ביותר נגד תלותנו במשטר זר, נעוצה התנגדות ישירה
וכלת-נרעת בחוקי השליטים הזרים, נעוצה התקלסות בסמכותם ובגזירותיהם, והוכחה ניצחת
שהיהודים - אכן - אחת החליות ליטול גורלם בידי עצמם, זוהי אולי-הסיבה שאפילו 'ידידים' מסוג
מסוים יצאו מכליהם - לא יכלו לעכל את התנועה המרגוזה, המתגרה והכלת-נרעת הזאת.
תנועה, שאין להתגבר עליה בשום הטפת 'מוסר', שידולים ופיתויים, בשום הבטחות טובות לעתיד,
כשום איומים ובשום אמצעי-לחץ ומלחמה פיסית. תנועה, שלאחר כל מכה שמנחיתים עליה וכל מפלה
שמנחילים לה, היא מרימה שוב את ראשה וממשיכה.

ואין זאת אומרת, שההעפלה לא מצאה לה ידידים נאמנים בקרב אומות העולם; אדרבא - דווקא
אופיה המיוחד קנה לה ידידים ותומכים נלהבים ונאמנים, גלויים ונסתרים בחוגים שונים, כמעט בכל
הארצות שכזן פעלה; ידידים, שעמדו לה בזמנים רעים עד מאוד; ידידים שפילסו לה ררכים וקשרו

הוא היה יפה, הולכי
אביגור

אביגור

יהודים!

הלידה הובאה לנמל חיפה ספינה ובה 915 מעפילים.

הספינה נחגלתה ע"י ידי אירוני סוור, בתפשה ע"י אניורת משחית בריטיות מחוץ למים הטריטוריאליים — כ-40 מיל מחופי הארץ, והובאה אמש בשעה 8.30 לחיפה. הבוקר בשעה 6.30 נגשה הספינה לרציף.

בשעה 7 התחילו בהורדת המעפילים, עשרות אוטובוסים יהודיים העבירו אותם לעתליט.

כל המעפילים בריאים, פניהם טובים, בחודים ובחודות כארזים. רבים לבושים בגדים אשר נשלחו מהארץ במפעל „כסות-החורף“.

הנמל מלא וגדוש צבא, טנקים ותחמושת. בלידה הובאו לחיפה ארבעה בטליונים שלמים.

על התורן מתנוסס דגל תכלת לבן.

שם הספינה: **אנצו סירני**.

עם הורדת המעפילים התאספו ליד הספינה ב"כ הסוכנות, פועלים וב"כ ההסתדרות. כאשר ירדה הקבוצה הראשונה ובידה דגל הלאום פדצו מחיאות כפים ושירה אדירה של „התקוה“ בקעה מהספינה ומהחוף.

הישוב העברי בחיפה מקדם את פני המעפילים בלב פתוח ובנפש יוקדת!

ברוכים הבאים! כן ירבו ויעצמו!

הליגה הערבית לא הסכימה „ברבי-חסדה“ להדשורת לממשלת יהוד מזכות לעשות עמנו חסד ולהקציב 1500 סרטיפיקטים. 915 מעפילים באו ואלפים — אלפים עוד יבואו בכל הדרכים ומכל תפוצות הגולה.

תחי העליה החפשית!

הישוב המאורגן.

18.1.46 ט"ו שבט תש"ו

זדים מועילים, וחיו בכל נפשם ומאודם את חייה. אותם מצאה ההעפלה בקרב שוחרי החירות אמיתיים שבכל האומות.

ההעפלה היהודית היא אחת הצורות העיקריות והמקוריות ביותר של המערכה על חירותנו; צורה כמעט אין משלה בתנועות החירות של עמים אחרים; ואם גם בתקופה האחרונה הפכה החזית נבאית לחזיתנו העיקרית, הנה הוסיפה ההעפלה לתת את חלקה החשוב למערכה הכללית, בשטח גליליה ובשטחים אחרים, כפי שארמוז עוד להלן.

כידוע, ניסה משרד החוץ של בווין לתאר את ההעפלה בעניין מלאכותי, מעשה ידיהן של בנופיות יונים קיצוניים, יחסרי מצפון. אין סילוף גדול מזה של חזיון ההעפלה ואין סימן מובהק יותר לטמטומו ל כעל התפיסה הנילו, שלאחר כל הניסיון שנתנסה לא הבין בלשהו בחזיון שלפניו.

ההעפלה היחה תמיד, ביסודו של דבר, פרי-המענה הלאומית, ההכרח הלאומי. הרצון הקיבוצי זאישי והיומה הקיבוצית-האישית. פעילי ההעפלה (ברובם המכריע אנשי השכבה החלוצית שבארץ ונשי הגנה) — לא היו כי אם רוחפים, מארגנים, ואם לדייק 'מילדים' (לפרקים מותר אולי להודות — עכבים). המפעל עצמו נישא על-גבי המונים. וברגעי מבחן רציניים נתגלה המפעל בכל גילוי הגבורה קיבוצית, במובנה העמוק והכולל של המלה. בזה היה המעמד בל-היספציה (בשביבת הרעב הממושכת ל 1014 גבר ואשה); בזה היתה עמידתם של אנשי יציאת אירופה חשודי בכל גלגליהם; בזה היתה אידתם של המוני המעפילים בקפריסין בשנות מעצם; בזה היתה הנכונות שגילו המוני היהודים הוסיף ולהעפיל אחרי מעצרי המעפילים בארץ. אחרי 'פאטריה', אחרי הגירוש למאוריציוס, אחרי גירושם לקפריסין ואחרי גירושם של אנשי יציאת אירופה להמפזוג.

מפעל ההעפלה בתקופתו האחרונה, עם שהיה זה מפעל של המונים הפורצים ומבקשים הצלה, ורגן ובון בחלקו המכריע על-ידי כוחם המאוחד של אנשי המפעל החלוצי בארץ ושל אנשי ההגנה. זו אולי מפעל ההצלה הגדול הראשון שאורגן על-ידי ארץ-ישראל החדשה, החלוצית. זו הפעם ראשונה בתולדות עמנו יכלה ארץ-ישראל להושיט יד להצלה — ולו הצלה פורתא. לא היה זה מפעל ל מפלגה או ביחה. בשם המפורש של ארץ-ישראל החלוצית המאוחדת ובשם המפורש של ההגנה — יונו השליחים את זרמי הבריתה ויההעפלה; וכוחם של השליחים בציבור המעפילים שאותו שירתו — עלה והתבצר במידה שגשאר נאמנים לאחדות מפעלם החלוצי וההגנתי.

שני דורות של ההגנה שיתפו פעולה כמפעל ההעפלה: מצד אחד — הדור הקשיש של מניחי יסודות הגנה ואנשי היחידות הצבאיות במלחמת העולם השנייה, ומצד שני — הדור הצעיר של ההגנה, אנשי פלמ"ח, הימאים והאלחוטאים, ושני הדורות השלימו איש את רעהו בתוך המפעל החי. לא תמיד יתה הפעולה המשותפת קלה והדמונית, אך בסופו של דבר נתן כל דור את חלקו במפעל הבללי. הדור צעיר של אנשי ההגנה, זה שנשא על כתפיו במידה מכרעת את עומס מלחמת חירותנו בשנה האחרונה, זה שהרבה לשלם את המתיר האחרון — הוא שנתגלה גם בכל יכולתו במפעל ההעפלה והבריחה. ולא ק כיכולתו המקצועית, בכשרון התחבולה וההסתגלות, כי אם גם בכשרון העיקרי להבין לרוח ומעפילים שאותם שירת, להתמוג אתם למחנה אחד ולשרת אותם באהבה ואמונה. ואל נשכת, ובחלקו הגדול היה הדור הצעיר מילדי הארץ, שחסר להם בתחילת עבודתם גם הגשר הברתי המוני העולים — הגשר של ידיעת האירוש.

אך ערכו של המפעל נתגלה גם בכך שגור וצנף עשרות ומאות מבין הדור הצעיר בארצות המערב הארצות האנגלו-ספטיות, מהם צעירים שהיו רחוקים מכל מגע שהוא לציונות. ספק רב אם מפעל אחר זל היה לצרפם למחנה הציוני המגשים; אגב מפעל ההעפלה והבריחה נתקרבו ואתר-כך נתנו את ולקם הנכבד במלחמת צבא ההגנה לישראל.

על סיפונה של 'נחשון הקטל' - אביב 1948

הרוח הציונית במהגות הנידחים באירופה וביהדות העולם; אלמלא היא, מי יודע אם לא היו נופלים ברוחם, נואשים ומתפורים פיזור פיסה והופכים לאבק-אדם מבחינה לאומית ואנושית. באותה התקופה השתורה היתה ההעפלה מחזקת בתמידות את רוחו של היישוב במאבקו. היתה להעפלה ערך גם מבחינת העלייה? ההרפתה למעשה את מספר העולים? דין ודברים ארוך התנהל בעניין זה בציבוריות ובעיתונות הציונית והיהודית. המספרים הבאים יענו את תשובתם הניצחת. אך כבר אמרתי לעיל, שאין זו רק שאלה מספרית של כך וכך רבבות, שעלו בדרך ההעפלה ואחרת לא היו מגיעים ארצה. ברור לגמרי, שאלמלא לחץ-ההעפלה לא היו נפתחות לפנינו גם אותן האפשרויות הליגאליות שנפתחו. ומי שיעין בתולדות ההעפלה יראה זאת עין בעין. ואשר לשלטון, לא היתה תפארתו במלחמתו בהעפלה. בכל נפתוליו אתו נאלץ לסגת צעד אחר צעד לאחור כל התקפה שניסה להתקיף. אולי לא היה בכך משום ניצחון להעפלה, אבל היתה בכך משום נסיגה מתמדת לשלטון ומפלה מעשיה ומוסרית, לרוב גלויה לעולם.

הנה הכרזת הספר הלבן (מאי 1939) שכתתום 75,000 הסרטיפיקטים שהוקצבו על-ידי הספר הלבן לא יוסיפו היהודים לעלות אלא בהסבתם של הערבים — והממשלה הבריטית נאלצה להתיר עלייה של 1,500 נפש לחודש גם לאחר תום המבסה הנ"ל.

לגבי מגורשי מאוריציוס היתה הודעה מפורשת, שאלה ישולחו למושבה בריטית... ובסוף המלחמה יוחלט להיבן יישהו — — — אך אין ברעת הממשלה שיבואו לארצנו — — — וסופם של מגורשי מאוריציוס, שלאחר סבל אין קץ וקרבות הגיעו ארצה.

המפעלים ההיסטוריים, לא ידעו המתחילים במפעל ההעפלה את כל התבנים הגנוזים בו ואת כל ליוות הגלומות בתוכו. רק בתוך הפעולה עצמה צמחו בנפיים למפעל ונובחו לרעת העושים בו, שבייל צדדי הם דורכים, כי אם סוללים הם — בבוח המעשה המהפכני — מסילה רחבה לעלייה לא עלה ברעתם של המתחילים, שיתבן להגיע בהעפלה לממדים שהגיעו ולאפשרויות שגילו, ליות שלמדו לחבל, למבשולים שלמדו לגבור עליהם. רק בתוך הפעולה עצמה למדו העושים, להיוואש לעולם בפני שום צירוף של מכשולים, וגם בשדומה היה שבלו כל הקצים ונסתמו כל ויות הפעולה, לא לחרול כי אם להוסיף ולפעול ולעמול ולהתור ולבקש דרכים, ואו יש אשר פתחי ויות היו נפתחים לפרקים במקומות שלא פיללו, דברים 'בלתי אפשריים' הפכו למציאות. מדים. ההתחלות היו צנועות ומצומצמות, כמעט מגוחכות, ועוררו בלב פיקחים ונבונים — גם התנועה הציונית — רק מנוד ראש ואולי רחמים למטורפים המשקיעים עצמם בעניין שאין לו כל ז. ורק בתוך הפעולה החיה גילו העושים, שדוחפים הם קרון-רכבת הנתון על פסי-הברזל של זוריה היהודית, וכי התכניות-החלומות על ממדי העפלה גדולים אינן רק ניתנות להגשמה. כי אם ויבות הגשמה. הקטנות היו פתח הכרחי לגדולות, ורק הממדים הגדולים הם ששיוו להעפלה את בעלייה, בהצלה ובלחץ המריני. רק הכמות הפכה לאיכות. וצעים. לפעולת המחותרת הזאת כממדים שעוד ידובר עליהם, נדרשו סובמים עצומים. סבורני פחות משבעה מיליון לייש גויסו והושקעו במישרים במפעל ההעפלה החל מ'לוס' וער ייסוד נה, ובכלל זה גם המפעלים שלא אורגנו על-ידי 'המוסד לעלייה'.

ים רבות חלפו עד שהתנועה הציונית ההליטה לקבל על עצמה במישרים את האחריות למפעל. זאמצעים הרושים גייסה ההעפלה מכל המקורות האפשריים. מאמצעי העולים-המעפילים ז, מאמצעי התנועה החלוצית בגולה, מאמצעי הסתדרות העובדים ומוסדותיה, מאמצעי מוסדות של היהודים בגולה, מאמצעי הסתדרויות הציוניות בגולה, מנרבים יהודים וגם לא-יהודים עוררו לעזרת המפעל, ומאמצעי הסתדרות הציונית העולמית.

י על המניעים ההיסטוריים היסודיים של ההעפלה. אנסה למנות את המניעים הבלתי אמצעיים. זיו, במובן, שונים בתקופות שונות.

בראשית ההעפלה ההמונית (1934) היה המניע הבלתי אמצעי — המחנק בתנועות החלוציות ניות, בעיקר כפולין; התנועה, שמנתה עם הסתדרויות הנוער החלוציות מאות-אלפים, נחנקה רח המצומצמת של העלייה הליגאלית ונאלצה לבקש שבילי-עלייה נוספים ופרצה בדרך זלה.

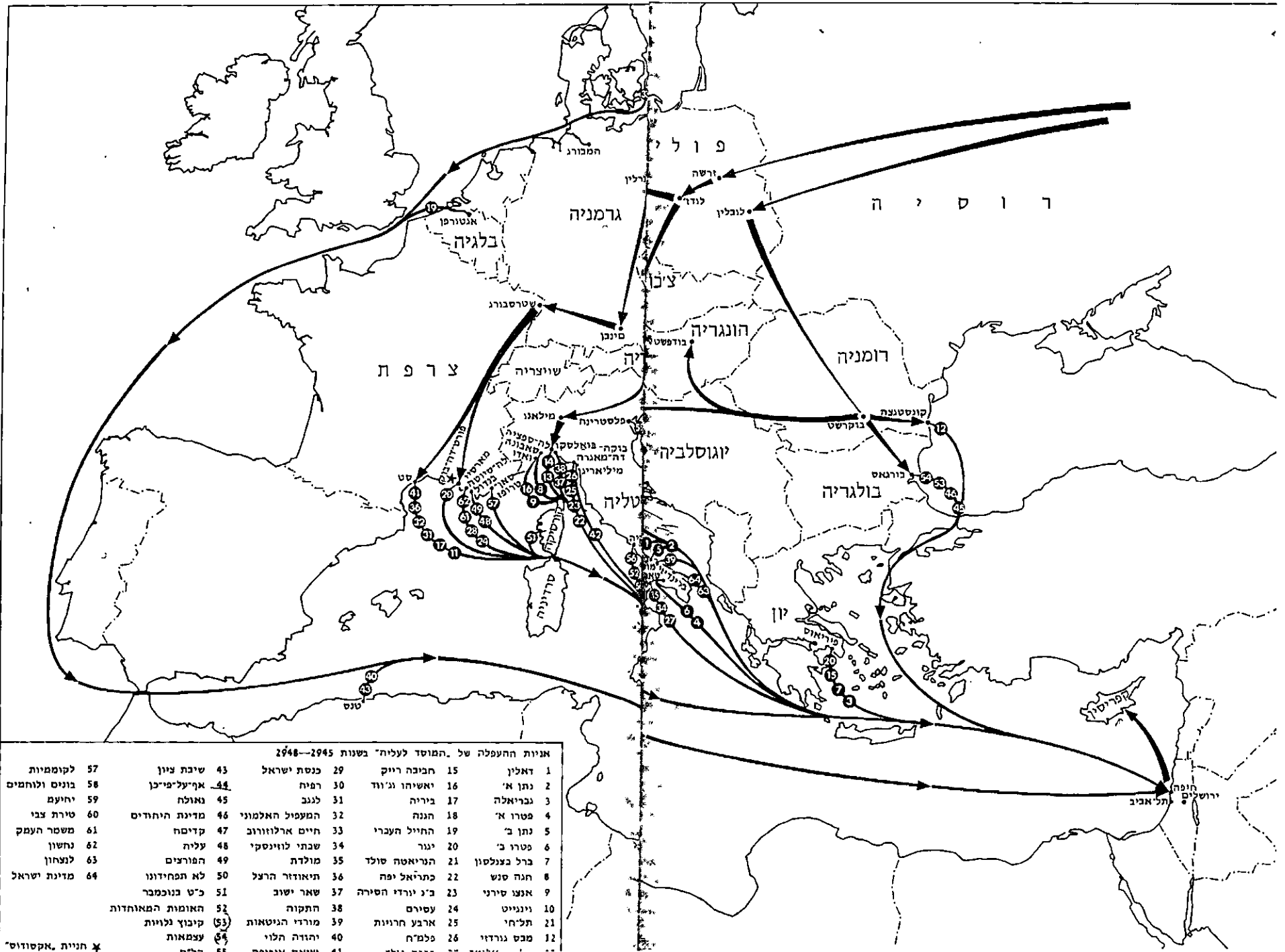
בימי גבור הרדיפות של היטלר לפני מלחמת העולם, היתה ההעפלה — דרך הצלה ומפלט, ו ולכלל.

לאחר שנכנס לתקפו הספר הלבן (1939) הפכה ההעפלה (נוסף לשאר תפקידיה) להיות אחת י: מלחמתנו המדינית נגד משטר הדיכוי הבריטי ובעד עצמאותנו; אחת הדרכים המכוונות ביותר מוכנות-ביותר לעם ולעולם, המוחצות ביותר, נושאת דגל אי-הבניעה לשלטון המדכא.

בימי מלחמת העולם הפכה ההעפלה לדרך העיקרית של ההצלה, לאחר שנצטמקו עד מאוד ריות העלייה הליגאלית.

עם תום המלחמה היתה ההעפלה לדרך העלייה העיקרית, כמעט היחידה. וכך עד פתיחת שערי צ עם ייסור המרינה.

בימים המרים של מלחמת השלטון הור בנו היתה ההעפלה אחר המנופים העיקריים להחזיק את

אניות ההעפלה של המוסד לעליה בשנות 1945-1948

1 דאלין	15 חביבה רייק	29 כנסת ישראל	43 שיבת ציון	57 לקוממיות
2 נתן א'	16 יאשיחו וגי'ור	30 רפיח	44 אף-על-פיכן	58 בונים ולוחמים
3 נבאלה	17 ביריה	31 לנגב	45 נאולה	59 יחיעם
4 פטרו א'	18 הגנה	32 המעפיל האלמוני	46 מדינת היהודים	60 שירת צבי
5 נתן ב'	19 החייל העברי	33 חיים ארלוזורוב	47 קדישא	61 משטר העמק
6 פטרו ב'	20 יגור	34 מבתי לוזינסקי	48 עליה	62 נחשון
7 ברל בצלסון	21 הנריאטה סולד	35 מולדת	49 המורצים	63 למחון
8 הגנה סנש	22 כתרילאל יפה	36 תיאודור הרצל	50 לא תפחידונו	64 מדינת ישראל
9 אנצו סירני	23 ב'ג יורדי הסירה	37 שאר ישוב	51 כ"ט בנובמבר	
10 וינגייט	24 עסירם	38 התקוה	52 האומות המאוחדות	
21 תל-חי	25 ארבע חרניות	39 מורדי הגיטאות	53 קיבוץ גלויות	
12 מבס גורדזי	26 פלמ"ח	40 יהודה הלוי	54 עצמאות	
		41	55	

* חניית אקסדוס

באוגוסט 1946 החליטה הממשלה להכות מכת-מוות את ההעפלה עליידי הנליית המעפילים קפריסין — והמעפילים לא חדלו להעפיל וקפריסין הפכה למחנה-מעבר לארץ. ביולי 1947 נעשה עליידי בוויין הניסיון המטורף להחזיר את עולי 'ציאת אירופה תש"ז' לחופי צרפת ואחר-כך, כשמיאנו לרדת שם, הופנו לחוף המפורג. אך גם המעשה הזה — האכזרי והאוילי — לא פסיק את זרם ההעפלה שהוסיפה לזרום, ובוויין לא העז לחזור על פרשת 'ציאת אירופה תש"ז' — והנחילה לו מפלה פומבית וקלון. דומני, כי לא אטעה אם אומר, שבמפעל ההעפלה היתה כל מהלומה שניחתה עליו — הופכת שלב התקדמות נוספת.

ועכשיו נתונים מספריים אחרים (כל הנתונים במספרים עגולים). מימי 'קלוס' עד ייסוד המדינה הלכו בדרך ההעפלה ארצה כ-115,000 עולים מעפילים (כולל אנשי אוריציוס, עצורי קפריסין ואנשי 'ציאת אירופה' שגורשו להמפורג; אגב, ררך מחנות-המעצר קפריסין 'עברו' כ-52,000 נפש), מהם:

עד פרוץ מלחמת העולם 1.9.1939	כ"ס 10,000 נפש
כ"מי מלחמת העולם עד סיומה 5.1945	כ"ס 20,000 נפש
מסוים הגלחמה עד ייסוד המדינה 5.1948	כ"ס 85,000 נפש
מכלל המעפילים נשלחו עליידי 'המוסד לעלייה'	וכסה"כ 115,000 נפש
עליידי סוכנים פרטיים וארגונים רבידיוניסטיים	כ"ס 105,000 נפש
	כ"ס 10,000 נפש
	כ"ס 115,000 נפש
	סה"כ

מעשה, חדלו הארגונים הרבידיוניסטיים והסוכנים הפרטיים לשמש גורם 'כעל ערך בהעפלה החל שנת 1942-1943. מאז ועד ייסוד המדינה נשלחה עליידם הספינה 'בן-הכט' ולאחר ייסוד המדינה ספינה 'אלטלנה'. הרוב המכריע של המעפילים העפיל:

מאירופה	כ"ס 106,300 נפש
מארצות המזרח	כ"ס 7,500 נפש
מצפת-אפריקה	כ"ס 1,200 נפש
	כ"ס 115,000 נפש
	סה"כ

ספרים אלה מעידים מה מעט עשתה ההעפלה עד עתה להצלת יהודי המזרח — עובדה התובעת יקון רציני ומהזיר.

המעפילים האירופיים היו יוצאי היישובים היהודיים, כמעט של כל ארצות אירופה, והפליגו מנמלי: 'מניה, בולגריה, יוון, יוגוסלביה, איטליה, צרפת, בלגיה, הולנד ושוודיה. מכלל המעפילים העפילו:

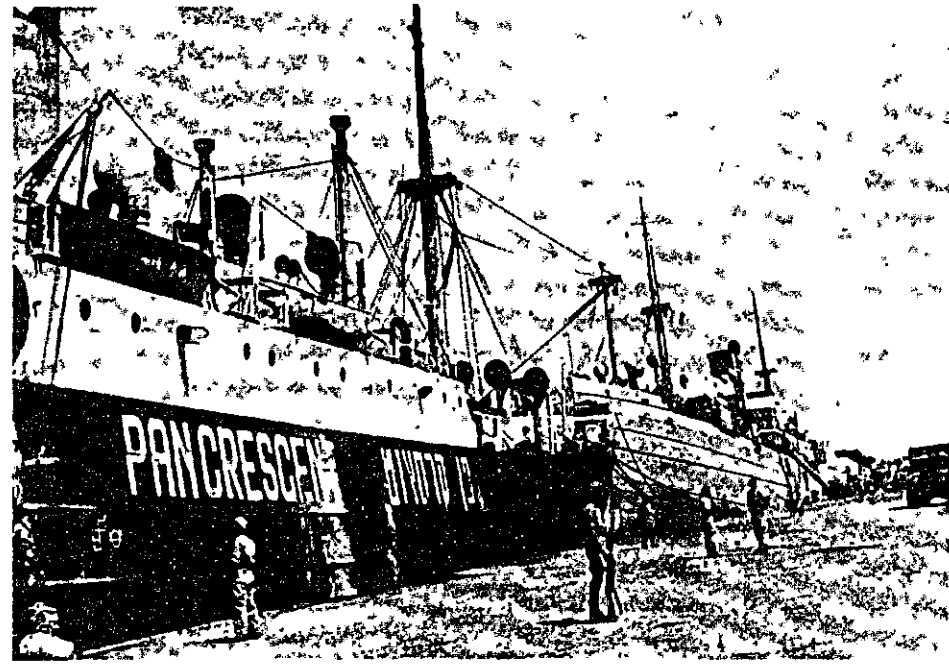
בררך היכשה רק אנשי ארצות המזרח	כ"ס 7,500 נפש
והרם העפילו בדרך הים	כ"ס 107,800 נפש
זכ ל-85,000 נפש מעפילים שלח 'המוסד לעלייה' כ"ב-96 כלי-שיט שלו.	כ"ס 115,000 נפש
עד פרוץ המלחמה העולמית	18 כלי-שיט
כתקופת המלחמה	13 כלי-שיט
מתום המלחמה ועד ייסוד המדינה	65 כלי-שיט
	96 כלי-שיט
	סה"כ

עשה, לקחו חבל במפעל זה מספר כלי-שיט רב יותר. כי נהגים היו לצרף מעפילים של כמה כלי-שיט לב ים.

כלי-השיט היו, כמובן, מגודל שונה. הכלי הקטן ביותר של 'המוסד לעלייה' ('דליון) הביא לחופי ארץ 35 מעפילים. כלי-השיט הגדולים ביותר — 'קיבוץ גלויות' ו'עצמאות' נשאו למעלה מ-7500 נפילים הבל. בן כלי-השיט שהושטו עליידי סוכנים פרטיים היו גם כלי-שיט קטנים מידליון הניל. כמובן, אם נשווה את אשר נעשה בשטח ההעפלה למה שהיה נחוצ, ואולי הכרחי, לעשותו מבחינת

הקטנה ביותר (יודליון) — 35 מעפילים; הגדולה ביותר (יפאן קרשנט) — 7500

מפעל ההעפלה השיג את חצי מבוקשו: שערי הארץ נפתחו. גם תרם את חלקו, בצד דרכי המאבק האחרים, לפתיחת השערים ולייסוד המדינה.

מאז אותו יום (אמצע מאי 1948) ועד אחד בינואר 1949 עלו ארצה כמאה אלף נפש. ואין זה מן הנמנע, כי כשנת 1949 יעלו כרבע מיליון נפש ואולי למעלה מזה — אם רק לא יתחוללו בעולם שינויים מדיניים קאטאסטרופאליים, או לא ניפשל כישלון חמור מבחינת התקנת השיכון לעולים וקליטתם הבלבליה. ואולם לא רק כדרך בלתי-אמצעית מילאה תנועה ההעפלה את שליחותה. היא לא רק סייעה לקשירת כמה וכמה קשרים מדיניים, מועילים ופוריים, במערב אירופה ומזרחה, אשר ספק אם היינו מגיעים אליהם בדרך אחרת. אגב הפעולה החיה היא גם דחפה קדימה כמה מפעלים בעלי ערך קיים. א. ההעפלה היא שהצעידה בתנופה אמיצה את מפעל הימאות העברית קדימה. הניסיון וההעזה של אנשי העפלה, הימאים והאלחוטאים, לא אבדו לריק. נסיונות הימאות העברית המצומצמים, הזחירים, למודי-הכשלונות, קיבלו בבת אחת תנופה חדשה. מפעל ההעפלה הוא גם שהוריש את ציו — ובהן גם ספינות בעלות ערך — לצי המסחרי, לצי העלייה. עובדה היא כי רובה של העלייה מוסיפה לזרום ארצה — עד היום — באוניות שהורשה ההעפלה. ואוניות-העפלה מסוימות הן שהניחו, כידוע, גם יסוד לדאשית ציינו המלחמת.

ב. גם ההתחלות הזעירות של העלייה באויר לא עלו בתוהו; הניסיון והקשרים שימשו לפיתוח קשרינו האיריים — לתעבורת עולים ומשאות ולדבישת כלי-טיס. ג. ואולם — וזאת רצוני להדגיש — אין לתאר את ביצוע מפעלי הציוד של צבאנו בשנה הקריטית האחרונה (ציוד, שכו היינו תלויים לחיים ולמוות; כן: לחיים ולמוות!) מכלי הניסיון, הקשרים, התחבולות, ואמצעי-התחבורה השונים שהיו לרשותנו אך ורק כתולדה ממפעל ההעפלה בשנים האחרונות. עוד יבוא יום ויסופר בואת. ואין כאן המקום להאריך. זאת בעבר.

וכלפי העתיד. אילו זכה מפעל ההעפלה, שהרוח אשר הבריחה את המוני המפעילים ואת פעילי ההעפלה, רוחם הבלתי-נרתעת של גברים, נשים וטף אשר אחת החליטו לפרוץ דרכם לחירות ויהי מה — רוחו של דוד בקומו על גלית; אילו זכה, שהרוח הזאת — בטירתה — תוסיף לחיות בדור הצעיר בארץ — והיה זה אולי עיקר שכרו של המפעל.

באחד הכינוסים של פעילי ההעפלה והבריחה בגרמניה, שעה שסופרו פרטי הפרשה של יציאת אירופה תש"ו, העיר אחד המסובים: 'מי יודע? במשך מאות אלפי שנים מספרים היהודים בליל-הסדר של פסח ביציאת מצרים, ודורות על דורות התחנכו על שאיפת החירות הגנוזה בהגדה של פסח; — הן ייחבן וייתכן שהדורות הבאים עוד יוסיפו לספר ולספר לבניהם ולבני-בניהם אחריהם ב'פרשת יציאת אירופה תש"ו'. ואולי צדק המעיר.

(מתוך הספר 'עם דור ההגנה', הוצאת 'מערכות')

ז. צלה — נגיע למסקנות נוגות; דל הוא הסיכום, ובכל אופן לא יהיה מקום לשביעות רצון. אך גם זה — ברצע בתמצית מאמציהם של המוני המפעילים ואנשי ההעפלה מול מכשולים, שנראה קיים כי אין לגבור עליהם; ואם גם אין בכך אפילו פחות מחצי נחמה — הרי נזכור שמחוץ הישיר כעלייה והצלה היה להעפלה גם ערך רב בעידוד רוחם של המונים יהודיים כימי המצוקה והאיומים ובשנות נפתוליני המדיניים והצבאיים עם השלטון הבריטי. וגם בשמות אשב ניתנו המפעילים כלט הרצון לתת-מבע לעמקי החוויה של כל הלוחמים את מלחמת שחרורנו בכל

לה המסועפת ביבשה ובים דרשה עבודת ארגון כבירה, גם הבנה וידיעה בשטח התחבורה מעטות, כמעט אפסיות, היו ידיעותיהם של אנשי ההעפלה בשטח הימי בתחילת עבודתם. אך עבודה עצמה למדו והשתלמו, ואגב הפעולה הימית המסועפת שנעשתה כתנאי מחתרת, דרבנו וקידמו את הימאות העברית, כפי שעוד יוזכר להלן.

ההעפלה לא זרמה רק ברכים 'הקלאסיות'. המות והיזמה היהודיים לא חדלו מחבל תחבולות גרים על ההסגר הבריטי. וכשגבר ההסגר, עד שאי-אפשר היה כמעט לפרצו כאוניות, סללה לה ה דרכים צדדיות, וכמה שבילים שראשיתם היתה 'מצערה' נתגלו אחר-כך גם בחשיבותם ית. כזאת היתה הדרך הקרויה 'עלייה ד' (ע"ד); כ-8500 מפעילים חנקו בדרך הזאת ארצה לחוטמים של הבריטים, בשעה שאלה הסתעדו על הספינות האומללות.

ל ההעפלה ניסה את כוחו גם בדרך האויר, הקרויה 'ע"כ' (עליית-כנף). רק שלושה משלוחי אויר ירצה בשלום (שניים מאחת הארצות המורת ואחד מארץ אירופית, כל אלה כשנת 1947). כל ספק, שאילו היה הכרח להמשיך בהעפלה, היתה גם דרך זו מביאה את פריה. אך כפי שעוד להלן — גם הניסיון המעט הזה לא אבד לדיק.

ים וירידים קטרגו חמורות על פעילי ההעפלה בגלל הסבנות שהם מטילים לתוכן את המוני לים: סכנות הים, הכלים הרעועים והגדושים למעלה מן המותר, חוסר תנאים טאניטאריים נ, סכנות ההתנגשויות בבריטים, וכ"ו וכ"ו.

אם נעשה כיום חשבון צדק, ניווכח לדעת, שלעומת ההשמדה שהושמדו אלה שלא העפילו, ו להעפיל, או לא הגיעו להעפלה — הרי היו קרבנות ההעפלה מצומצמים למדי, גם אם היו קשים יים מאוד.

ז. כאן — במידה עוד יותר מכרעת — בדומה למה שקרה במלחמת ההשמדה של היטלר נגדנו: בינינו שיצאו לקרב, לא רק שהרימו את קרנו בעיני עצמנו ובעיני העולם — כי אם גם האחו שניצל למעשה הוא רב יותר.

זת מבחינת נמדיתהו היו החחלות ההעפלה עד פרוץ מלחמת העולם, מעין גישושים ונסיונות. ערכ המלחמה נתרקמו תכניות רציניות למדי להרחבת הזרם. המלחמה שמה קץ לרובן של ית האלה, ומפעל ההעפלה נאלץ לבקש דרכי פעולה חדשות בהתאם למסיבות המלחמה. ום המלחמה ואילך הלך זרם ההעפלה הלך וגאה:

שנת 1945 הלכו בדרך ההעפלה	כ-4,400 נפש
שנת 1946 הלכו בדרך ההעפלה	כ-23,000 נפש
שנת 1947 הלכו בדרך ההעפלה	כ-44,100 נפש

ז נוספות, בממדים גדלים והולכים, נדקמו לקראת הכאות.

ייסוד המדינה ופתיחת שערי הארץ הופנתה העלייה לדרך רחבה וחדשה. לא עוד בהסתר כי אם לעין-השמש יבואו נירחי ישראל מארבע כנפות הגולה אל מולדתם המצפה לקבלם, והאוספת אל חיקה.